

tu wszechstronnego rozwoju osobowości ludzkiej - bo Trentowski nie tylko stawia ją jako rozwinięte myślenie uogólniające i pogłębiające doświadczenie, ale łączy jeszcze wszystkie jego stopnie w całość i niezależnie od uzdolnień domaga się wszechstronnego i harmonijnego rozwoju myślenia.

Rozróżnienie władz poznawczych duszy - umu, rozsądku i umysłu - jest dla Trentowskiego pomocniczym schematem w postawieniu celów wychowawczych i z tego pedagogicznego punktu widzenia może być dyskutowano. Funkcje tych władz - wytwory twórczej wyobraźni, krytyczne myślenie, objawiające się w dojrzałych sądach o rzeczywistości, wreszcie uporządkowanie całego materiału myślowego według naczelnych idei - rozróżnia nadal dzisiejsza psychologia jako skomplikowane formy myślenia słowno-pojęciowego w ramach drugiego układu sygnalizacyjnego Pawłowa.

To co Trentowski mówi o charakterze każdej z tych funkcji i o zakresie jej rozwoju - świadczy o tym, że widział w nich różne stopnie przejawów myślenia pojęciowego, a myślenie to najściślej łączył z doświadczeniem, widząc w odrywaniu myślenia istotę spekulacji, podstawę spekulacyjnej pedagogiki.

Jak ciało - duszą, lub mówiąc o ich funkcjach, doświadczeniu - myślenie, tak też każdej władzy ciała przydziela Trentowski władzę duszy i charakteryzuje ją w tym związku. Z charakterystyki tej wynika właśnie, że ujmuje władze duszy jako funkcje myślowe, cenne dopiero w zależności od doświadczenia, z którego czerpią materiał. Uwagi o celowości kształtowania tych funkcji są dalszym wyjaśnieniem jak rozumiał swój ideał wychowawczy.

" Um jest duszą, wyobraźnia - ciałem; oboje należą nierozdzielnie do siebie i są jedną istotą." ^{40/}

Um, czyli twórcza wyobraźnia, powinien pozostawać w harmonijnym rozpoju z innymi władzami duszy. Nie tylko jego brak, ale i nad-